

LINDA
WINTERBERG

*De zussen
van het
wijdomein*

Vertaling Ed van Eeden

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® om verantwoord bosbeheer te waarborgen.

Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2022 Aufbau Verlage GmbH & Co. KG, Berlin

Oorspronkelijke titel: *Das Prickeln einer neuen Zeit*

Copyright Nederlandse vertaling: © 2023 HarperCollins Holland

Vertaling: Ed van Eeden

Omslagontwerp: Villa Grafica

Omslagbeeld: © Shutterstock

Zetwerk: Crius Group, Hulshout

Druk: CPI Books GmbH, Germany, met gebruik van 100% groene stroom

ISBN 978 94 027 1354 1

ISBN 978 94 027 6891 6 (e-book)

NUR 302

Eerste druk oktober 2023

Originele uitgave verschenen bij Aufbau Taschenbuch. Aufbau Taschenbuch is een divisie van Aufbau Verlag GmbH & Co. KG.

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.

* en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

Hoofdstuk 1

Wiesbaden, 12 september 1945

Het was een van die dagen waarop Henni voor altijd op het balkon van haar villa zou willen staan, die direct aan de Rijn gelegen was, om naar het glinsterende water van de rivier te kijken. In een ander leven had de Rijn haar het gevoel gegeven van een genezen wereld. Maar tegenwoordig was dat niet meer zo. De afgelopen maanden waren moeilijk, ondraaglijk en deprimerend geweest. De oorlog had Wiesbaden lange tijd gespaard. Maar in februari was ook de kuuroordstad aan de Rijn het doelwit geweest van de geallieerden en daarbij zwaar beschadigd geraakt. Honderden mensen waren omgekomen bij de nachtelijke bombardementen. In maart was de oorlog eindelijk voorbij geweest voor de stad. Wat er nog overbleef was puin, verbrijzelde levens en dromen, diepe wonden en scheuren in de zielen van de mensen.

Henni omklemde met haar rechterhand de zilveren hanger om haar hals. Daarin zat een foto van haar moeder, die haar veel te vroeg had verlaten. De laatste tijd had ze vaak gewenst dat haar moeder nog bij haar was om haar steun te bieden. Ze was gestorven bij de geboorte van Henni's jongste zus Bille, toen Henni nog maar zeven jaar oud was.

Henni klapte de hanger open en keek naar de foto van haar moeder, die genomen was in een tijd dat niemand had kunnen vermoeden dat twee wereldoorlogen de aanblik van Duitsland voor altijd zouden veranderen. Haar blonde haar krulde licht tot op haar

schouders, ze droeg een blouse met een hoge hals en een kraag met kant. Haar glimlach was mild, haar grote ogen brachten de kijker meteen in hun ban. Henni had als enige van haar dochters haar stroblonde haren en haar ogen geërfd.

‘Misschien is het maar beter dat je de tijd van tegenwoordig niet hoeft mee te maken,’ zei ze zachtjes. ‘Al zou ik je nu wel goed kunnen gebruiken. Jij zou beslist de antwoorden op al mijn vragen weten. Maar jij hoeft zijn dood in ieder geval niet mee te maken.’

Toen ze die woorden uitsprak, voelde het als een steek in haar hart. Want haar vader, Heinrich Herzberg, was een paar dagen geleden door een beroerte uit het leven weggerukt. Sinds het einde van de oorlog was hij vol euforie, vol dadenlust geweest. ‘Hij zei dat alles van nu af aan weer bergopwaarts zou gaan,’ zei Henni, en er kwamen tranen in haar ogen. ‘Hij had zoveel plannen. Jij zou zijn hernieuwde enthousiasme geweldig hebben gevonden.’

‘Juffrouw Henni,’ klonk het achter haar.

Henni voelde zich betrappt bij het praten tegen zichzelf. Ze veegde snel haar ogen af en draaide zich om.

Haar huishoudster Trude stond voor haar. De goede ziel zorgde al meer dan een kwarteeuw voor het huis en zijn bewoners, en kende Henni al sinds haar geboorte.

‘Uw zus is aangekomen en vraagt naar u.’

Henni volgde Trude de familievilla in, die met zijn vele erkers, hoekjes en gaatjes op een klein kasteel leek. Hij was gebouwd aan het einde van de negentiende eeuw door haar grootvader. Wonder boven wonder had het huis het grootste deel van de bombardementen vrijwel ongeschonden overleefd. Er waren slechts enkele ruiten kapotgegaan, maar die waren inmiddels gerepareerd.

De salon was smaakvol ingericht. Het zonlicht viel door de hoge, van roeden voorziene ramen op de glanzend gepolijste parketvloer

van beukenhout. In een van de erkers stond een witte vleugel, met daarop een zilveren kandelaar. Er was een met bordeauxrode stof beklede zithoek en tegen de lichtgeelgeschilderde muren stonden boekenkasten. Een paar witgeschilderde openslaande deuren bood toegang tot de eetkamer. Op de eettafel, die omringd was door acht stoelen, stond een boeket gele rozen. Een van de bloemen liet zijn kop al hangen en de eerste bloemblaadjes waren afgevallen. Dat leek het perfecte stilleven.

Henni's moeder had de kamers in lichte tinten laten inrichten. Tot dan toe moest het er vrij somber zijn geweest, met houten lambrisering en donker gebeitst meubilair. Als door een wonder was de familie ontsnapt aan een inbeslagname van de villa door de Amerikanen. Die hadden intussen hele huizenblokken bezet, en het leek erop dat elke week meer gezinnen zo hun huis verloren. Daarom woonde Henni niet langer meer alleen met haar grootmoeder en de weinige overgebleven bedienden in de villa. De oorlogsweduwe Annemarie Köhler woonde al enkele dagen in de kelder met haar twee kinderen, een meisje van zeven en een jongen van tien jaar oud. Doordat het appartement in de Luisenstrasse in beslag was genomen, had het gezin van de ene op de andere dag op straat gestaan, zonder te weten waar ze heen moesten. Annemarie had vroeger als wasvrouw in hun huis gewerkt. Toen ze huilend voor de deur had gestaan, met haar kinderen en wat snel bij elkaar gepakte spullen, had Henni haar binnengelaten, ook al voelde ze zichzelf nog zo uitgemergeld en moe. Het huis was groot genoeg.

Henni's zus Lisbeth kwam binnen. Ze droeg een zwart mantelpakje dat paste bij de trieste aanleiding van haar bezoek. Het hoedje met een netsluiser voor haar gezicht was een beetje overdreven. Lisbeth droeg haar golvende, roodblonde haar tot op haar kin. De zusters omhelsden elkaar slechts kort als begroeting. Lisbeth

wasemde haar gebruikelijke geur van Tosca-parfum uit, die Henni nooit echt prettig had gevonden.

‘Het spijt me zo dat ik pas vandaag aangekomen ben, liefje,’ zei Lisbeth. ‘De reis vanuit Berlijn was echt een avontuur. Onderweg dacht ik dat het me niet zou lukken om de begrafenis te halen. Maar door een toeval – een oude bekende van me moest voor zaken naar Wiesbaden – heb ik het gered.’ Ze trok haar zwarte handschoenen uit, gooidde die op de eettafel en vroeg Trude om een glas sherry. ‘Wanneer moet de oude vent onder de grond?’

‘Je hebt het over onze vader!’ antwoordde Henni op harde toon.

‘Alleen omdat hij dood is, hoef ik hem toch niet meteen op te hemelen,’ wierp Lisbeth met een grimas tegen. ‘Je weet hoe hij me altijd behandeld heeft. Ik heb, anders dan jij, in zijn ogen nooit iets goed kunnen doen. Terwijl we zoveel voordelen hadden kunnen hebben door Johannes’ contacten in de hoogste regeringskringen.’

‘Je weet dat papa nooit veel heeft opgehad met die “hoogste regeringskringen” van Johannes,’ gaf Henni scherp terug.

Trude bracht haar een glas spuitwater in plaats van sherry, dat ze dankbaar aannam. Henni was de dochter van een eigenaar van een wijnhuis, maar dat hield niet in dat ze dol was op alcohol. Ze vond het belangrijk om haar hoofd altijd helder te houden.

‘Praat het maar goed,’ zei Lisbeth. ‘Hij had, net als alle andere industriëlen, dwangarbeiders in dienst en was partijlid. Als het om zijn eigen voordeel ging, was hij heus niet zo onschuldig.’

‘We weten allebei wat er met het wijnhuis en met papa gebeurd zou zijn als hij zich anders had opgesteld,’ protesteerde Henni. ‘Hij verafschuwde Hitler.’

Ze voelde Lisbeths aanwezigheid al na een paar minuten een last worden. Lisbeth, de als tweede geborene, had zich altijd on-aangepast gedragen en was al op jonge leeftijd tegen haar vader in

opstand gekomen. Hij had haar alle vrijheid gegeven en geprobeerd aan haar nukken tegemoet te komen. Ze had naar haar tante in Berlijn mogen reizen om daar haar kunststudie voort te zetten. Slechts een paar weken nadat ze daar was aangekomen, had ze Johannes Glauber ontmoet, een hooggeplaatst lid van de ss. Al na drie maanden waren de twee in Berlijn, zonder dat de familie daarbij aanwezig was, in kleine kring haastig getrouwd. Aan haar familieleden uit het Rijngebied had ze Johannes vervolgens voorgesteld als haar man. Haar vader – die zijn dochters op handen droeg en altijd een tegenstander was geweest van het nationaalsocialisme – had haar dat nooit vergeven. Dat had geleid tot een grote breuk tussen hem en Lisbeth; tot het einde toe was er geen verzoening geweest. Henni wilde Lisbeth eigenlijk liever niet over de dood van haar vader vertellen, maar had zich uiteindelijk toch gedwongen gevoeld om haar te telegraferen. Binnen zeer korte tijd waren de twee patriarchen van de familie Herzberg hun ontvallen. Martin Herzberg, haar grootvader, was tijdens het grote bombardement van februari omgekomen in het wijnhuis. Na heel wat slapeloze en doorhulde nachten had Henni besloten dat ze moest doorgaan met haar leven.

De oorlog was voorbij, de Rijn schitterde als vanouds in het zonlicht en het puin werd weggeruimd. Als oudste was zij nu verantwoordelijk voor het familiebedrijf, dat in stukken uiteenlag. Ze moest voor zichzelf opkomen en sterk zijn, ook al was dat niet gemakkelijk voor haar. Want de liefde van haar leven, haar Conrad, stond niet aan haar zijde. Nog altijd keek ze vol verlangen uit naar een bericht van hem. Op het laatst had hij aan het Oostfront gediend, maar sinds het begin van het jaar was er geen brief meer binnengekomen. Kort voordat haar vader stierf, had hij al het ergste voorspeld. Maar Henni had het niet willen horen. Conrad, de zoon

van een wijnmaker uit Martinsthal, was sterk. Hij zou naar huis terugkeren; aan die gedachte moest zij zich vasthouden.

‘Waar is Bille?’ vroeg Lisbeth. ‘Ons schattige jongste zusje week vroeger nooit van jouw zijde.’

‘Die is al twee jaar weg,’ antwoordde Henni. ‘Ze werkte als verpleegster in veldhospitaal. Haar laatste brief kwam maanden geleden uit de buurt van Koningsbergen.’

Dat was ook zo’n zorg waardoor Henni’s gedachtecarrousel ’s nachts niet tot rust kwam. Bille was door een vriendin overgehaald om dienst te nemen in een veldhospitaal en was, ondanks alle smeebeden van Henni om niet te gaan, van de ene op de andere dag verdwenen. Ze wilde een bijdrage leveren en meehelpen, niet werkeloos toekijken. Zo was Bille altijd al geweest: iemand die steeds het welzijn van anderen voor ogen had. Ze had arts willen worden.

Henni hoopte dat ze eindelijk terug zou komen, dat ze gewoon voor de deur zou staan met haar bruine leren koffer en naar haar zou kijken met de ondeugende blik die ze zo leuk aan haar vond. Maar misschien was ze allang dood, gestorven in het Oosten. Henni durfde die gedachte nauwelijks toe te laten. In deze dagen vluchtten tienduizenden mensen uit het Oosten: verdreven uit hun geboortestreek zochten ze hun toevlucht in een verwoest en verscheurd land. De echtgenote van haar portier Gustav had haar kortgeleden verteld dat er vluchtelingen op straat doodvroren, dat er kinderen en moeders stierven van uitputting. Henni kon zulke verhalen niet meer aanhoren. Daarna werd ze geplaagd door nachtmerries waarin ze Bille zag, dood in de sneeuw langs de weg; Bille die instortte van uitputting. Bille die met een smekende blik een hand naar haar uitstak. Bille die als klein meisje op blote voeten op de schommel in de tuin zat, en zo heerlijk hard lachte zoals alleen zij dat kon.

Henni liep naar het raam en keek naar buiten. Zelfs de Rijn, met

zijn sprankelende wateroppervlak, slaagde er op dat moment niet in om haar bitterheid te verdrijven.

Even zei geen van beide zusters iets. Vervolgens ging Lisbeth naast Henni staan en legde een hand op haar arm.

‘Dat met Bille vind ik erg,’ zei ze, en haar stem klonk ineens zachter. ‘Ze komt vast weer terug. Je kent onze Bille toch? Ze is altijd een vechter geweest. Deze tijd is voor ons allemaal niet makkelijk. En Conrad?’

Deze vraag bracht weer tranen bij Henni naar boven en ze voelde een grote brok in haar keel. Ze knipperde met haar ogen, slikte en sloeg haar blik neer.

‘Ik weet het niet,’ antwoordde ze. ‘Hij is ergens in het Oosten.’

‘Misschien is hij krijgsgevangen gemaakt,’ opperde Lisbeth.

‘Zou er dan geen brief gekomen zijn?’ vroeg Henni. ‘Er zijn brieven. Dat weet ik.’

‘Misschien komt hij nog,’ zei Lisbeth. ‘Je mag de hoop niet opgeven.’

Henni haalde diep adem en knikte. Dit gesprek wilde ze niet voeren. Haar zus was een vreemde voor haar geworden. Jarenlang had ze aan de zijde gestaan van een man die nu als een oorlogsmisdadiger werd beschouwd. Hoeveel nazi zat er in haar?

‘En hoe is het met Johannes?’ vroeg ze.

‘Hij zit nog steeds vast in het denazificatiekamp. We weten nog niet wanneer zijn rechtszaak voorkomt,’ antwoordde Lisbeth met een koele ondertoon in haar stem. Ze liep bij het raam vandaan en leek bewust afstand te willen nemen. Henni’s vraag naar Johannes beviel haar blijkbaar niet.

‘Hoe denk je dat het voor hem zal uitpakken?’ vroeg Henni. Ze wist dat het moeilijk kon gaan worden.

‘Ik weet het eerlijk gezegd niet,’ antwoordde Lisbeth. ‘Hij zal niet

kunnen zeggen dat hij een meeloper geweest is. Ik had geluk dat we al een paar maanden apart woonden. Daardoor ben ik aan een ondervraging ontsnapt.’

‘Woonden jullie apart?’ vroeg Henni verbaasd.

‘Ja, dat klopt,’ antwoordde Lisbeth, terwijl ze naar de huisbar liep en haar glas weer vulde met sherry. ‘Hij heeft me bedrogen met zijn secretaresse. Die sloerie verwachtte zelfs een kind van hem.’ Haar stem klonk bitter. Ze dronk uit haar glas.

Maria Herzberg kwam binnen en onderbrak daardoor hun gesprek. De oude dame droeg een zwart mantelpak met een kuitlange rok en leunde op een wandelstok. Haar grijze haar kwam tot aan haar kin en was netjes gekapt. Ze keek van Henni naar Lisbeth, en in haar blik lag de verwarde uitdrukking die Henni zo verafschuwde.

‘Dag dames,’ zei Maria kortaf. ‘Kunt u mij zeggen wat u in mijn huis doet?’

Lisbeths verbijsterde blik ging van haar oma naar Henni.

In de deuropening verscheen een vrouw in een verpleegstersuniform, die zich onmiddellijk over Maria ontfermde.

‘Mevrouw Herzberg,’ zei ze, terwijl ze een arm om haar heen sloeg. ‘U moet niet voor me weglopen. Kom mee, dan gaan we ons klaarmaken. Daar hebben we het over gehad. Zo meteen is de begrafenis van uw zoon.’

Maria keek de dame verbaasd aan. ‘Heb ik een zoon?’

‘Daar hebben we het vanochtend bij de thee over gehad.’ Voorzichtig leidde ze Maria de kamer uit.

‘Alzheimer,’ legde Henni uit. ‘Na de dood van opa werd het met de dag erger. Extra opwinding, zoals door de begrafenis van vandaag, verwacht haar nog meer.’

Nog een zorg die bijdroeg aan al haar verdriet. Maria Herzberg, ooit de ziel van de familie, de liefhebbende grootmoeder die hun

moeder had vervangen, begon de wereld om haar heen te vergeten.

Lisbeth wist niet wat ze moest terugzeggen. De situatie overwelddigde haar.

‘Zo is het nu eenmaal,’ vervolgde Henni. ‘We willen haar niet in een instelling stoppen. Papa heeft mevrouw Mertens ingehuurd. Zij zorgt ontzettend goed voor haar.’

Lisbeth knikte en vroeg: ‘Denk je dat het goed is als ze in deze staat naar de begrafenis komt? Ze kan ons in verlegenheid brengen.’

‘Hij was haar zoon,’ bracht Henni in herinnering. Lisbeths harteloze uitspraak verbaasde haar niet. Haar relatie met oma Maria, zoals ze haar noemden, was nooit goed geweest. ‘Ze heeft er recht op.’ In haar hoofd voegde ze daar nog enkele zinnen aan toe: *Jij brengt de familie veel meer in verlegenheid met jouw aanwezigheid. De vrouw van een nazi keert terug naar huis. De dochter van wie iedereen weet dat vader jarenlang geen contact met haar heeft gehad. Zij durft nu aan zijn graf te gaan staan.* Maar Henni hield die woorden voor zichzelf. Een ruzie was nergens goed voor en zou haar kracht kosten die ze niet had.

Trude kwam weer naar hen toe. ‘Het wordt tijd,’ herinnerde ze hen aan de komende begrafenis. ‘Herbert staat al met de auto te wachten.’

Henni was dankbaar voor deze onderbreking. Lisbeth leek haar niet de juiste gesprekspartner voor zulke moeilijke en zware onderwerpen. Plotseling zag ze haar opa voor zich. Hoe hij met droevige ogen naar de mannen met de nazisymbolen had gekeken. Tot op de dag van vandaag kon ze zijn zacht gemompelde woorden horen: ‘We moeten ze naar huis sturen.’ Hij had gediend in de Eerste Wereldoorlog en in de loopgraven aan de Somme zijn beste vriend verloren. ‘Oorlog brengt nooit iets goeds,’ had hij bezorgd gezegd, kort nadat Duitsland in 1939 de oorlog had verklaard aan de Britten. ‘Die brengt nooit iets goeds.’ Wat had hij gelijk gehad. Een deel van

de Franse dwangarbeiders in Wiesbaden had het bombardement in februari niet overleefd. Zij gingen nooit meer naar huis.

‘Dank je wel, Trude,’ antwoordde Henni. Ze keek naar Lisbeth, die net de rest van haar sherry had opgedronken en het glas op tafel zette. ‘Laten we nu onze vader de laatste eer bewijzen.’

Ze pakte haar zwarte handschoenen van de tafel en de twee zussen verlieten de kamer.

Hoofdstuk 2

Wiesbaden, 20 september 1945

Lisbeth leunde voorover op de met groene stof beklede bank en schonk een charmante glimlach aan de jongeman die een sigaret voor haar opstak. Ze bevond zich in de luxueuze Villa Dyckerhoff, waar Ella Dyckerhoff, de beste vriendin uit haar jeugd, vandaag haar achtentwintigste verjaardag vierde. In een ander leven was Lisbeth verliefd geweest op Ella's oudere broer Heinz, een charismatische en ambitieuze jongeman die indruk op haar had gemaakt met zijn aantrekkelijke uiterlijk. Een verbinding tussen een Dyckerhoff en een Herzberg-dochter zou in Wiesbaden beslist veel ophef hebben gemaakt. Maar Heinz had haar gevoelens niet beantwoord en was verliefd geworden op een andere vrouw. Samen met haar was hij nog voor het begin van de oorlog naar Amerika geëmigreerd, waar hij nu een van de daar gevestigde filialen van het bedrijf leidde. De cementfabrieken van Dyckerhoff behoorden tot de winnaars van de oorlog, ook al was een groot deel van hun fabrieken verwoest door de bommenregen. De tewerkstelling van krijgsgevangenen en dwangarbeiders had het bedrijf in de oorlogsjaren aan een grote opleving geholpen. De vorige directeur was na het einde van de oorlog eerst naar Zwitserland geëmigreerd en verbleef, zoals Ella meldde, in Argentinië. Zijn functie werd nu bekleed door Ella's zwager Anton, en hij deed er alles aan om het bedrijf zo snel mogelijk weer op te bouwen. Aan financiële middelen en de juiste contacten had het internationaal actieve bedrijf geen gebrek.

Er was deze avond ook geen gebrek in de villa, die direct aan de oever van de Rijn lag. Er waren koude schotels met kaas, worst en de beste zalm, en er werden ook krabben geserveerd. Daarnaast was er een zoet buffet. Ella's verjaardagstaart, gemaakt van biscuit en room, had zelfs twee verdiepingen en was versierd met rozen van marsepein. Vanzelfsprekend proostte iedereen met champagne op de jarige. Er was ook koffie, en genoeg sigaretten voor iedereen. De felbegeerde betaalmiddelen waarmee je op de zwarte markt probleemloos voedsel kon kopen, waren hier volop aanwezig.

Lisbeth kon de talrijke feestgangers in de ruime salon bijna niet zien door een mistige muur van opkringelende sigarettenrook.

'Mag ik vragen met wie ik te maken heb?' informeerde de jongeman nadat hij Lisbeths sigaret had aangestoken. Ze wilde antwoorden, maar werd onderbroken door Ella, die haar bewonderaar – Lisbeth schatte hem op begin twintig – bruusk opzijschoof.

'Ga maar op zoek naar een kaliber dat bij jou past, Jürgen. Lisbeth is een maatje te groot voor je.'

Hij trok een beledigde grimas, maar gehoorzaamde en vertrok. Ella liet zich naast Lisbeth op de bank vallen, pakte de sigaret uit haar hand en inhaleerde de rook krachtig.

'Dat is mijn achterneef uit Münster. Nog zo groen als gras. Met iemand als hij zou jij je alleen maar vervelen, liefde.'

'Ik hoef toch niet meteen met hem te trouwen,' antwoordde Lisbeth, en ze nam Ella de sigaret weer af. 'Voor één nacht was het vast leuk geweest met hem.' Ze nam een trekje van de sigaret en blies de rook de lucht in. 'Ik weet niet eens meer hoe het voelt om hartstochtelijk bemind te worden.'

'Kom nou toch,' zei Ella, terwijl ze Lisbeth in haar zij porde. 'Johannes had de reputatie een uitstekende minnaar te zijn. Ik weet zeker dat jij aan je trekken gekomen bent.'

‘Dat is wel zo,’ gaf Lisbeth toe. ‘Maar helaas profiteerde vorig jaar alleen zijn secretaresse daarvan, dat beest. En tegen mij deed ze in mijn gezicht altijd heel aardig. Nu is ze zwanger van hem, wordt er gezegd.’

‘O, dat wist ik niet,’ zei Ella. ‘Mannen! Wat kun je ervan zeggen? Bedrogen worden is bijna net zo wreed als een versmadede liefde.’ Haar blik dwaalde door de kamer en bleef hangen op Eberhard Hoesch. Hij was de jongste telg van de invloedrijke ondernemersfamilie Hoesch, die actief was in de staalindustrie en tijdens de Tweede Wereldoorlog als wapenleverancier had gediend.

‘Je gaat me toch niet vertellen dat je nog steeds niet begrepen hebt dat hij op het andere geslacht valt?’ wilde Lisbeth weten, die Ella’s blik had opgemerkt en haar nu vragend aankeek.

‘Natuurlijk weet ik dat,’ verdedigde Ella zich verontwaardigd. ‘Ik ben niet dom. Maar leg dat maar eens uit aan mijn onnozele hart.’ Ze zuchtte, liet haar hand op haar kin rusten en keek verlangend in Eberhards richting. ‘Het is zo jammer. Er lijkt altijd wel een probleem te zijn met knap uitzierende mannen. Weet je nog hoe teleurgesteld ik toen was door Martin? God weet dat ik me niet gestoord zou hebben aan zijn Joodse achtergrond. Hoe dan ook: zijn familie heeft het gered om naar de Verenigde Staten te ontkomen. Helaas hebben de Seelgrubers, aan de overkant van de straat, niet zoveel geluk gehad.’ Ella’s gezichtsuitdrukking toonde ontzetting.

‘Hm,’ zei Lisbeth.

Over vrienden en kennissen die in concentratiekampen vermoord waren, praatte ze niet graag. Ze had altijd achter Johannes gestaan, maar met de Jodenvervolging kon ze niet instemmen. Daarvoor had ze in haar jeugd te veel Joodse vrienden gehad. Dat velen van hen in die afschuwelijke kampen gestorven waren, maakte haar diepbedroefd.

‘Hoe gaat het eigenlijk met Johannes?’ vroeg Ella. ‘Zit hij nog in de gevangenis?’

‘Ja, dat klopt,’ antwoordde Lisbeth. ‘Hij schrijft me brieven en hoopt dat hij er snel uit zal komen.’

‘Nou, dat klinkt best goed,’ vond Ella. ‘Hij schrijft dus naar jou en niet naar zijn secretaresse. Dat zegt toch wel iets, vind je niet? Je houdt toch nog steeds van hem?’

Ella's woorden raakten Lisbeth, want ze had gelijk. Ze hield van deze man, ook al had hij haar bedrogen en voorgelogen. De woorden in zijn brieven waren vleidend en klonken zoals in de tijd dat ze elkaar net ontmoet hadden. Hij schreef over een nieuw begin, beloofde dat hij nooit meer tegen haar zou liegen, bezwoer dat hij nog van haar hield. Maar hoe zou hun leven eruitzien als hij daadwerkelijk werd vrijgelaten? Zijn verleden woog immers zwaar. Zouden ze ooit nog een normaal leven kunnen leiden? Als iemand één keer liegt, geloof je hem niet meer. Er zat een kern van waarheid in dat gezegde. Maar gevoelens schakelden het verstand maar al te vaak uit, en misschien zou het inderdaad goed gaan. Voor het altaar had ze hem trouw gezworen in goede en in slechte tijden. Daar kun je niet zomaar van weglopen. Maar dan was er nog steeds de zwangere secretaresse. Lisbeth kon de gedachte niet verdragen dat zijzelf dan de stiefmoeder voor zijn kind zou worden. Dan kon hij nog beter meebetalen aan het levensonderhoud van het kind en verder alle contact verbreken. Hij zou niet de eerste man zijn die dat deed.

‘Je houdt dus nog van hem,’ zei Ella zonder een antwoord van Lisbeth af te wachten. Daardoor rukte ze haar los uit haar gedachten.

‘Misschien wel, ja,’ antwoordde Lisbeth. ‘Maar ik weet niet of ik eigenlijk van een droombeeld hou. Ik dacht dat ik hem kende. Maar nu weet ik het niet zeker meer. Misschien is het beter als ik hem voorgoed achter me laat.’ Die gedachte sprak ze voor het eerst hardop

uit en dat deed pijn. Johannes was haar eerste grote liefde geweest. Hij had haar, zeker in het begin van hun relatie, het gevoel gegeven dat ze de belangrijkste persoon op de wereld was. Hij was romantisch en zorgzaam geweest, had haar rozen gegeven, had voor haar gezorgd toen ze zwaar verkouden was. Aan zijn zijde kon ze schitteren, iets wat ze thuis in Henni's schaduw nog nooit had gedaan. Had ze zich door hem laten verblinden? Ze had weinig meegekregen van zijn zaken op de ministeries. Ze was zelf betrokken geweest bij vrouwenverenigingen, had de Bund Deutscher Mädel gesteund en had zelfs onderscheidingen ontvangen, waarvoor hij haar geprezen had. Misschien had ze meer interesse moeten tonen in wat hij deed. Maar zou hij haar vragen dan beantwoord hebben? Vermoedelijk niet. Hun privéleven en hun werk waren ondergebracht in zorgvuldig gedefinieerde kaders. Zij speelde haar rol, hij de zijne. Maar ondanks alle twijfels en hoewel hij haar bedrogen had, voelde ze toch nog iets voor hem. Gevoelens lieten zich niet zomaar afschudden.

Een donkerharige vrouw van begin dertig kwam hen gezelschap houden. Marina Roland. Haar ouders hadden een klein vermogen verdiend in de textielindustrie; hun bedrijf was gevestigd in Augsburg en handelde wereldwijd. Marina was de enige erfgenaam, want haar twee broers waren in de oorlog gesneuveld. Maar ze dacht niet te veel na over zakelijke dingen. Naar haar mening was het leven veel te kort om het te verspillen aan droog bedrijfsgedoe.

'Dag dames,' groette ze met haar gebruikelijke, ietwat arrogante glimlach waar Lisbeth altijd al een hekel aan had gehad. Marina met haar perfecte poppengezicht, haar slanke figuur, haar glanzende haren. Ze droeg het liefst Chanel. Vandaag was het een getailleerde donkerblauwe cocktailjurk. Daarbij had ze duizelingwekkend hoge hakschoenen aan waarmee Lisbeth waarschijnlijk geen stap zou kunnen lopen.

Ze zette haar whiskyglas op de tafel, ging in een fauteuil zitten en sloeg elegant haar benen over elkaar.

‘Ik heb je nog niet eens mijn medeleven betuigd met de dood van je vader,’ zei ze tegen Lisbeth. ‘Het is een tragedie. En het was zo plotseling.’

‘Ja, dat klopt,’ antwoordde Lisbeth, terwijl ze zichzelf dwong om te glimlachen. Ze wist niet precies waarom ze Marina niet mocht. Misschien kwam het doordat haar vader haar altijd verafgood had en al haar wensen direct vervulde. Lisbeth had daarentegen moeten vechten om een vriendelijk woord van haar vader of haar grootvader. Ze was de middelste van de zussen en had vaak het gevoel gehad dat ze overal buiten viel. Henni was de oudste, de verstandige, die alles goed had gedaan in haar leven. Ze had de juiste opvattingen, toonde interesse in de wijnproductie en had de perfecte schoonzoon binnengehaald. Bille was het jongste zusje van het gezin, dat eigenlijk steeds haar zin kreeg. Maar wie was Lisbeth zelf geweest in dit gezin? Haar moeder was er niet meer, haar vader merkte haar nauwelijks op – en als hij dat wel deed, kwam hij met vermaningen. *Neem een voorbeeld aan je grote zus.* Wat had ze die zin toch gehaat. Misschien was dat wel de reden geweest waarom ze naar Berlijn was gegaan, om zichzelf te vinden, om afstand te nemen.

Maar hoe zou het nu gaan? Haar leven lag in puin. Haar man zat in de gevangenis, zij moest terugkeren in de schoot van het gezin, waarvan alleen haar gehate grote zus nog over was. Het voorbeeld, waar de verf inmiddels echter van afgebladderd was.

‘Ik heb gehoord dat Henni nu de leiding krijgt over het wijnhuis. Zij is toch de hoofdaandeelhouder? En haar man is nog steeds in Rusland, toch? Eerlijk gezegd heb ik nooit begrepen waarom ze die arme drommel als echtgenoot heeft genomen. Het wijnhuis van haar familie is een aanzienlijk bezit. Voor de eerstgeborene van

de familie Herzberg was er wel een betere partij denkbaar. Dan zou het wijnhuis nu waarschijnlijk niet met de rug tegen de muur staan. Een vogeltje heeft mij verklapt dat het bedrijf er financieel niet bepaald goed voor staat. Uiteindelijk zal het gerenommeerde sektmerk Herzberg uit ons leven verdwijnen. Dat zou jammer zijn. Al geef ik persoonlijk de voorkeur aan Franse champagne.’

‘Zo’n vogeltje verklapt je aardig wat,’ antwoordde Lisbeth droogjes, en ze nam een slok van haar sekt, die inmiddels helaas warm geworden was. Ze trok een grimas en vervolgde: ‘Ik weet niet wie jou zulke onzin verteld heeft. Zoals alle ondernemers heeft mijn vader natuurlijk ook genoeg vermogen ondergebracht in het buitenland. Jij hoeft je geen zorgen te maken. Vanzelfsprekend blijft het wijnhuis bestaan.’

Ze loog zonder te blozen. Het was voor het eerst dat ze hoorde over financiële ellende. Marina mocht dan misschien een verwaand nest zijn, maar ze was doorgaans uitstekend geïnformeerd, dus haar uitspraken klopten waarschijnlijk. Waarom had Henni daar niets over gezegd? Lisbeth bezat immers tien procent van het bedrijf. Maar ja, ze had zich nooit echt om de zaken bekommerd en was Henni sinds de dag van de begrafenis steeds uit de weg gegaan.

‘Mooi zo,’ zei Marina, terwijl ze weer opstond. ‘Want het zou jammer zijn geweest. Viktor is gearriveerd. Eindelijk! Hij is gisteren teruggekeerd uit Amerika. Morgen willen we samen vertrekken naar ons domicilie in Zuid-Frankrijk, het wordt een wat langer verblijf. In deze wereld vol ruïnes houdt niemand het vol. Hebben jullie niet ook een huis in Nice?’ Ze keek Ella vragend aan. ‘Daar is het vast prachtig in deze tijd van het jaar. Laat het me weten als je er bent. Dan kunnen we afspreken om samen een glas champagne te drinken.’

Ze vertrok naar Victor von Stremberg, haar tien jaar oudere verloofde, een baron uit Hannover.

‘Ik had niet eens aan Nice gedacht,’ zei Ella. ‘Maar daar heeft ze gelijk in. Hier in Wiesbaden zal het beslist nog lang somber blijven. Wat denk jij ervan, Lisbeth? Ga je mee? Hebben jullie niet ook een onderkomen in de Provence? Een wijnlandgoed, toch?’

Voor Lisbeths geestesoog kwam een jeugdherinnering op. Het oude huis van lichte zandsteen, schilderachtig gezellig, omgeven door de mooie, ruime tuin met zwembad, wijngaarden en olijfboomen, het luide gezang van krekels op warme julidagen. Daar was ze al in geen tijden meer geweest. Het leek haar een goed idee om uit Wiesbaden te ontsnappen. Maar daar had ze financiële middelen voor nodig, en haar weinige reserves waren bijna opgebruikt. Misschien werd het tijd om er eindelijk een streep onder te zetten. Ze zou Henni vragen om haar deel van het wijnhuis uit te betalen. Dan kon haar nieuwe leven beginnen onder de zuidelijke zon en zou ze eindelijk Wiesbaden, en misschien ook Johannes, definitief achter zich laten.